

ÇOCUĞUM OKULA HAZIR MI?

Okul, çocuğun yaşamında ailesinden sonra katıldığı ilk toplumsal kurumdur. Okul döneminde başarılması gereken derslerin yanında, sosyal ve duygusal olgunluğun da olması beklenmektedir. Okula başlamak yalnızca okuma yazma öğrenmek değildir. Okula başlayabilmek için çocuğun belirli bir süre oturabilmesi, dikkatini toplayabilmesi, öğretmeni ve arkadaşları ile iyi ilişkiler kurabilmesi, verilen görevi sonuna kadar yapabilmesi, el-göz koordinasyonu, görsel ve işitsel ayırma, anneden kolayca ayrılabilmesi gibi çok yönlü özelliklere sahip olması gerekir. Bu özelliklerden birinin ya da bir kaçının yeterli olmayışı, çocuk için yeni bir okul ortamına uyumu güçleştirir. Burada kendisinden beklenen görevleri yerine getirememekte başarısız olmasına neden olur. Başlangıçtaki bu kırıklık duygusu onun okula ve okumaya karşı olan tutumunu büyük ölçüde etkiler. Bu durumda geri dönüş mümkün olmayacağı gibi, ilerleyen eğitim dönemlerini etkileyecek olumsuz izleri silmek de kolay olmayacaktır.

Çocuğun akademik bilgiler öğrendiği okul yaşantısının başlangıcı olan 1. sınıf onun hayatında çok önemli bir deneyimdir. Çocuğun ilk deneyimlerini yaşadığı 1. sınıf bütün okul hayatı boyunca "okul ve eğitim" kavramlarını nasıl algılayacağını belirlemektedir. Okul olgunluğu, çocuğun fiziksel, zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimi açısından belirli bir düzeye gelmesi ve okulda kendisinden beklenenleri başarılı bir şekilde yerine getirmeye hazır olmasıdır. Okul olgunluğuna erişmiş bir çocuk ondan beklentileri rahatlıkla yerine getirebildiği için okula karşı olumlu duygular ve olumlu bir tutum geliştirecektir. Okul olgunluğuna erişmemiş bir çocuk, 1. sınıfa başladığında beklentileri yerine getirememeye, okula karşı ve kendine yönelik olumsuz duygular geliştirme, zorlanma ve öğrenme motivasyonunun kırılmasıyla karşı karşıya kalabilir.

Çocuğun okula başlama yaşının gelmiş olması, sayıları sayması ya da harfleri yazabilmesi okul olgunluğu için kesin ölçütler değildir. Bunun için çocuğun birçok alanda çeşitli bilgi ve becerilere sahip olması beklenir. Dengeli, duygusal ve toplumsal etkileşimin güçlü olduğu aile ortamında yetişen çocuklar anne ve babalarının desteği ve okulöncesi kurumların katkılarıyla pek çok yeteneği kazanabilir ve yeterli olgunluğa ulaşabilirler.

ZİHİNSEL GELİŞİM

Görsel ve işitsel algılama yeteneği, algıladıklarını hafızada tutabilme, mantıklı düşünebilme, neden-sonuç ilişkisini kurabilme ve yeterli kavram bilgisine sahip olmasıdır. Düşünce ve konuşma birbiriyle bağlantılıdır. Bunun için yönergeleri anlayabilmeli ve düşüncelerini ifade edebilmelidir. Okumayı, yazmayı ve matematiği öğrenmesi istenen çocuğun, duyu organlarının yeterli şekilde gelişmiş olması, detayları kavrayabilmesi, hem görsel hem de işitsel ayırt edebilme yeteneğinin gelişmiş olması beklenmektedir.

DİL GELİŞİMİ

Okuma yazmaya hazırlık için en önemli beceridir. Çocuklar okuma yazmaya başlamadan önce konuşma ve dinlemeyi öğrenmektedirler. Olayları kronolojik sırayla anlatabiliyor olması, yeterli kelime hazinesine sahip olması, zıt kavramları biliyor olması, bir konuşmayı aktarabiliyor olması gerekmektedir. Çocuğun ona anlatılanları dinleyebilmesi, yönergeleri anlaması ve akıcı bir konuşmaya sahip olması dil gelişimi açısından gereklidir.

SOSYAL VE DUYGUSAL GELİŞİM

Çocuk çevresinden aldığı etkilere göre olumlu veya olumsuz davranış modelleri ve buna uygun kişilik yapısı geliştirir. Çocuğun olumlu ya da olumsuz duygusal durum ve kişilik faktörleri okumayı geliştirme veya engellemede önemli bir etkidir. Çocuğun özgüveni gelişmiş, denemeye istekli, kendinden emin ve ilgili ise kendisine sunulanları kolay öğrenecektir. 6 yaşında okula başlayacak çocuğun öncelikle yeterli özgüvene sahip olması gereklidir. Bunun için anne baba ile güvenli ilişki kurmuş olması ve güvenli bir ayrılığı başarabiliyor olması gerekmektedir. Sorumluluk alabilmeli, yaşlılarıyla rahat sosyal ilişkiler kurabilmeli ve bu ilişkiyi sağlıklı bir şekilde sürdürebilmelidir. Çocukların kendi başlarına hareket edebilme, kendilerini ifade edebilme ve sosyal problemleri çözebilme becerilerine sahip olmaları da sosyal ve duygusal gelişimleri için beklenen becerilerdir.

MOTOR GELİŞİM

Bedenini rahat kullanabiliyor ve bedensel koordinasyonunu sağlayabiliyor olması beklenmektedir. Vücut hareketlerine hakim olması ve gösterilen hareketleri yapabilme becerisi, kalemi tutup yazabilecek ince kas gelişimine sahip olması önemlidir.

DİKKAT ve EL-GÖZ KOORDİNASYONU

Görsel veya işitsel kanallarla gelen mesajları anlayabilmek için dikkatini yoğunlaştırabilmelidir. Dikkat, bir şeyi anlamanın veya bir şeyi başarmak için organizmanın uyanık ve hazır duruma geçmesidir. Grupla yapılan etkinliklerde sakin bir şekilde oturma, dinleme ve yönergeleri uygulayabilme bu yeteneğin geliştiğine ait başlıca belirtilerdir. Resimli kitapları ilgiyle inceleyebiliyor olması, makası rahatlıkla kullanabilmesi, ona verilen bir resmi çizgileri taşımadan boyayabiliyor ve sınırlı alanlarda çizebiliyor olması, 20-25 dakika tek başına bir etkinlikte veya oyunda yoğunlaşabilmesi beklenmektedir.

ÇOCUKLARIMIZIN OKULA HAZIR OLUŞLUKLARINI GELİŞTİRMEK İÇİN

- Okul olgunluğu sadece akademik bir takım çalışmalarla gelişmez, çocuğun evde çeşitli sorumlulukları alması da okul olgunluğunun gelişimini destekleyecektir.
- Çocuğunuza okuduğunuz hikâye kitapları ile ilgili konuşabilirsiniz. Okuduğunuz hikâyeyi anlatmasını isteyebilirsiniz. Hikâye ile ilgili sorular sorabilirsiniz.
- Hikâye oluşturma ve hikâye tamamlama oyunları oynayabiliriz.
- İfade edici dili geliştirmek için, çocuğun iletişime geçebileceği, kendi duygu ve düşüncelerini ifade edebileceği uygun ortamlar hazırlayabiliriz.
- Çeşitli konularda sohbetler edip kelime hazinesinin ve dil becerisinin gelişmesini sağlayabiliriz. Küçük sohbetler yaparken, tek kelimeli tepkilerdense, açık uçlu sorular sormak daha yararlıdır.
- Çeşitli konular vererek resimler yapması, düşüncelerini resimlerle de ifade etmesi için yönlendirebiliriz.
- Sınırlı boyamalar yapmasını sağlayabiliriz.
- Nesnelere arasında benzerlik ve farklılıkları bulma oyunları oynayabiliriz. Örneğin; araba ve bisikletin, kiraz ve çileğin ortak ve farklı özelliklerini konuşabiliriz.
- Yaşlılarıyla sosyal ilişkilere girebileceği ortamlara girmesi için fırsatlar yaratabiliriz.
- Birlikte yapılan bir etkinlikten sonra yapılan işleri sırasıyla anlatmasını isteyebiliriz.

- Bu dönemde çocuğun temel fiziksel becerilerinin (tek ayak üzerinde durma, atlama, bisiklete binme, top tutma gibi) gelişmesini sağlayacak oyun fırsatları yaratarak bu alandaki gelişimini destekleyebiliriz.
- Çocuğun okula başlamadan önce öz bakım becerilerini kazanmasını sağlayabiliriz. Örneğin giysilerini giyip çıkartabilmesi, tuvalet temizliğini kendisi yapabilmesi gibi.

Terakki Vakfı Okulları

Psikolojik Danışma ve Rehberlik Servisi

Kaynakça

Kılıç, Özdemir Gülden. Yüksek lisans tezi, Okul Olgunluğu İncelenmesi, Ankara Üniversitesi, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü. 2004 Ankara.

Milli Eğitim Dergisi. Sayı 155-156. Okul Öncesi Eğitimin Okul Olgunluğu üzerinde İncelenmesi. 2002-yaz

Oktay, Ayla. İstanbul Üniversitesi yayınları. 1993 İstanbul.

PDR Derneği. Eyvah Çocuğum Zor Durumda Ne Yapabilirim? Nobel Yayın Dağıtım, 2001 Ankara.